

Sygn. akt I NSK 71/22

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot

w sprawie z powództwa M. S.A. z siedzibą w W.
przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
o nadużywanie pozycji dominującej,
na posiedzeniu niejawnym w dniu 14 grudnia 2022 r. w Izbie Kontroli
Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z
dnia 21 lutego 2022 r., sygn. akt VII AGa 861/20:

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od M. S.A. z siedzibą w W. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 540 (pięćset czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 lutego 2022 r., sygn. VII AGa 861/20, Sąd Apelacyjny w Warszawie Wydział VII Gospodarczy i Własności Intelektualnej, na skutek apelacji M. S.A. z siedzibą w W. (dalej: „powód”) od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 4 sierpnia 2020 r., sygn. XVII AmA 9/18, oddalającego odwołanie powoda od Decyzji Prezesa Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „pozwany”) w sprawie [...] (dalej: „Decyzja”) oraz obciążającego powoda kosztami procesu, oddalił apelację i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 540 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Powód skargą kasacyjną zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie w całości i wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazując na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne, związane z koniecznością udzielenia odpowiedzi na następujące pytania:

1. czy posiadanie przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne pozycji dominującej na rynku właściwym w rozumieniu art. 4 pkt. 9 u.o.k.k., określonym jako rynek zarządzania infrastrukturą wodociągowo – kanalizacyjną obejmuje również swoim zakresem przedmiotowym infrastrukturę, której budowa nie została zlecona przez przedsiębiorstwo i nie została uwzględniona w Wieloletnim Planie Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Kanalizacyjnych, a została wybudowana przez prywatnych inwestorów – w zakresie ustalania zapisów umów dotyczących nabycia tej infrastruktury?
2. czy w przypadku zawarcia dobrowolnej umowy odpłatnego przekazania sieci na własność przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, co następuje wyłącznie na wniosek prywatnego inwestora, który nie wyraża woli skorzystania z alternatywnych ścieżek uzyskania dostępu do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, może wystąpić sytuacja narzucania uciążliwego warunku umownego?
3. czy postanowienie umowy partycypacyjnej, na mocy którego w umowie prywatny inwestor ustanawia nieodpłatną służebność na gruncie będącym jego własnością można uznać za warunek o uciążliwym charakterze, w przypadku gdy w umowie dochodzi do odpłatnego przejęcia przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne własności sieci wybudowanej i służącej potrzebom inwestora prywatnego, a w konsekwencji przejęcia od inwestora wszelkich obowiązków związanych z własnością sieci (czynności związanych z remontem, rozbudową, przebudową, konserwacją oraz usuwaniem awarii sieci)?

Ponadto powód wniósł o:

1. uwzględnienie skargi kasacyjnej w całości, uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez

uwzględnienie w całości odwołania od Decyzji oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania w I i II instancji oraz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w tych postępowaniach, według norm przepisanych, jak również o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 21 784,91 zł tytułem zwrotu świadczenia wyegzekwowanego na podstawie zaskarżonego wyroku z dnia 21 lutego 2022 r.,

ewentualnie, w przypadku nieuwzględnienia powyższego, o:

2. uwzględnienie skargi kasacyjnej w całości, uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach niniejszego postępowania w II instancji i kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego, według norm przepisanych;

ewentualnie, w przypadku nieuwzględnienia żądania sformułowanego w pkt 2, o:

3. uwzględnienie skargi kasacyjnej w całości, uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego oraz wyroku Sądu I instancji w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach niniejszego postępowania w I i II instancji oraz kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Ponadto powód wniósł o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, według norm przepisanych. Jednocześnie pozwany wniósł o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tak ujęta instytucja tzw. przedsądu jest zgodna z normami konstytucyjnymi, a także ze sformułowanymi przez Radę Europy zaleceniami dopuszczającymi wprowadzenie środków eliminujących dostęp do sądu najwyższego szczebla. Podkreślić przy tym należy, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego zasadniczym celem jest ochrona interesu publicznego poprzez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa. Konsekwentnie przedmiotem merytorycznego rozpoznania przez Sąd Najwyższy powinny być te skargi kasacyjne, które dotyczą spraw najpoważniejszych, wpływających na rozwój i kształtowanie systemu prawnego (zob. wyrok TK z 31 marca 2005 r., SK 26/02).

Powód oparł wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., czyli na wystąpieniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Przed rozpatrzeniem wniosku poczynić należy kilka uwag natury ogólnej. W odniesieniu do przesłanki występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie, wskazuje się, że oparcie na niej wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania implikuje konieczność jasnego sformułowania zagadnienia prawnego, a także przedstawienia argumentów prawnych, które wykazują możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Dodatkowo wymaga się, aby zagadnienie prawne: (1) było sformułowanie w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy, wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, (2) zostało przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, a zatem możliwej do zastosowania przy rozstrzyganiu innych sporów, (3) pozostawało w związku z rozpoznawaną sprawą, a także (4) dotyczyło zagadnienia budzącego poważne wątpliwości.

Stosownie do powyższego wymaga się, aby skarżący przytoczył argumenty prawne uzasadniające tezę o „istotności” danego zagadnienia. Nie wystarczy więc

samo wskazanie przepisu prawa, którego dotyczy zagadnienie prawne, konieczne jest przedstawienie pogłębionej analizy prawnej wykazującej powyższe (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 maja 2001 r., II CZ 35/01; 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01; 28 listopada 2003 r., II CK 324/03; 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07; 20 lutego 2019 r., IV CSK 351/18). Na ocenę stopnia istotności zagadnienia wpływ ma istnienie rzeczywistych i poważnych wątpliwości interpretacyjnych, które nie doczekały się wykładni w orzecznictwie sądów, jak również istnienie orzeczeń wskazujących na występowanie rozbieżności na tle interpretowanych przepisów prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15; 20 lutego 2019 r., V CSK 351/18).

Okolicznościami świadczącymi o braku istotnego zagadnienia prawnego w sprawie są m.in.: powszechne uznanie w orzecznictwie i literaturze wykładni przepisu prawa, która została uwzględniona przez sądy obu instancji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01), zagadnienie prawne ma charakter kazuistyczny i służy uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczególnych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 27 kwietnia 2016 r., III CSK 70/16; 11 kwietnia 2018 r., IV CSK 514/17), jak również sytuacja, gdy do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego wystarczająca jest zwykła wiedza prawnicza i zastosowanie obowiązujących reguł wykładni bądź proste zastosowanie prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 27 lutego 2018 r., I CSK 635/17; 21 marca 2018 r., II PK 10/17).

Odnosząc powyższe do realiów sprawy wskazać należy, że pierwsze z podniesionych przez powoda zagadnień prawnych zostało już wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Co więcej powód przytacza w uzasadnieniu skargi kasacyjnej wyrok Sądu Najwyższego z 26 września 2017 r., III SK 64/15, a także wyrok z 23 stycznia 2018 r., III SK 59/16, w których Sąd Najwyższy stwierdził, że: „powód jest podmiotem, któremu już po przeprowadzeniu wyjątkowo uproszczonej analizy okoliczności faktycznych można przypisać posiadanie pozycji dominującej zarówno na rynku produktowym wskazanym w zaskarżonym wyroku

(i decyzji) jak i na rynku produktowym, o którym mowa w skardze kasacyjnej. Powód nadużywa tej pozycji, określając warunki przyłączenia do sieci, którą zarządza w związku ze świadczeniem konkretnych usług. Bez określenia tych warunków i ich spełnienia nie jest możliwe uzyskanie statusu usługobiorcy usług powoda polegających na odbiorze ścieków i dostarczaniu wody. Gdy przedsiębiorca świadczy usługi a jednocześnie, celem ich wykonywania, rozbudowuje określoną infrastrukturę, która nie stanowi podstawy dla świadczenia usług konkurencyjnych względem usług tego przedsiębiorcy, nie ma potrzeby wyodrębniania węższego rynku właściwego, jako rynku zarządzania siecią wodociągową lub kanalizacyjną. Ten ostatni rynek jest najwęższym rynkiem właściwym jaki w sprawach przyłączeniowych można wyodrębnić. Jest to zasadne i konieczne tylko wtedy, gdy kto inny zarządza infrastrukturą a kto inny dostarcza wodę lub odbiera ścieki”.

Zgodzić się należy z pozwanym, że powyższy pogląd pozostaje aktualny niezależnie od tego, czy możliwość korzystania z zarządzanej przez powoda infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej realizowana jest poprzez rozbudowę urządzeń ujętych w Wieloletnim Planie Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Kanalizacyjnych, czy też w drodze umów partycypacyjnych zakładających budowę części sieci przez usługobiorców. Bezsporne bowiem pozostaje, że korzystanie z usługi zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub usługi zbiorowego odprowadzania ścieków jest niemożliwe bez uzyskania przez odbiorców tych usług dostępu do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, która w każdym z tych przypadków pozostaje w zarządzie przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego. Podobnie, w każdym z tych przypadków, właściwym rynkiem produktowym pozostaje rynek zarządzania infrastrukturą wodociągową i kanalizacyjną.

Biorąc powyższe po uwagę stwierdzić należy, że zagadnienie prawne podniesione przez powoda znalazło już odpowiedź w orzecznictwie. Ponadto zauważyć należy, że w orzecznictwie nie występują kontrowersje na tle sformułowanego zagadnienia prawnego, zaś w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Powyższe wymaga szczególnego podkreślenia z uwagi na okoliczność, że brak

kontrowersji na poziomie orzeczniczym dezaktualizuje zasadniczą funkcję skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, którego zasadniczym celem jest ochrona interesu publicznego poprzez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa.

Drugie ze sformułowanych przez powoda zagadnień prawych *prima facie* pozostaje bez związku ze sprawą. Istotą sprawy jest bowiem narzucanie przez powoda uciążliwych warunków umowy mających postać określonych postanowień wzorca umowy, nie zaś konsekwencje zawarcia dobrowolnej umowy odpłatnego przekazania sieci na własność przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego.

Podobnie trzecie ze sformułowanych przez powoda zagadnień prawnych uznać należy za pozostające bez związku z przedmiotem zaskarżonego rozstrzygnięcia. Jakkolwiek bowiem pytanie dotyczy uciążliwego charakteru warunku umowy i w tym zakresie powód przedstawił rozwinięty wywód dotyczący ekwiwalentności świadczeń, zauważyć należy, że w realiach sprawy podmiotom wyrażającym zamiar przyłączenia się do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej powód narzucał warunek umowy w postaci ustanowienia na jego rzecz nieodpłatnej służebności przesyłu, z równoczesnym ich zobowiązaniem do poniesienia kosztów związanych z ustanowieniem tej służebności. Odnotować przy tym należy, że przywoływane przez powoda orzecznictwo, zważywszy na okoliczności sprawy, w znacznej mierze pozostaje irrelewantne. Wyroki Sądu Najwyższego z: 14 marca 2007 r., I CSK 454/06, 12 września 2003 r., I CKN 505/01, 27 maja 1998 r., I CKN 702/97, jak również wyroki Sądu Antymonopolowego z: 16 czerwca 1999 r., XVII AmA 22/99, 20 maja 2002 r., XVII AmA 92/01, 20 września 2000 r., XVII AmA 91/99, odnoszą się do problemu ekwiwalentności świadczeń, jednakże w kontekście wynagrodzenia pieniężnego należnego inwestorom prywatnym przekazującym na własność przedsiębiorstw przemysłowych wybudowanych urządzeń.

Zauważyć również należy, co podkreśliły sądy orzekające w sprawie, że warunek polegający na zrzeczeniu się wszelkich roszczeń z tytułu wynagrodzenia za służebność przesyłu oraz obciążenie właścicieli nieruchomości kosztami związanymi z ustanowieniem służebności przesyłu *prima facie* narusza ekwiwalentność świadczeń.

Biorąc powyższe pod uwagę, nie można się zgodzić z powodem, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 14 ust. 2 pkt 1 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 265).